

a moziban

A cigányság útjai

Konjunkturája van manapság a cigányságnak szerte a világban. A Gipsy Kingsre tömeges kíváncsiak, szociológusok hada vizsgálja a még megmaradt kolóniák szokásait, idehaza is egyre több helyre hívják az Ando Drom vagy a Kalyi Jag együtteseket. A mozi is (újra) rájuk talált: a Cirko Gejzir filmszínházban játsszák a cigány származású francia filmrendező, **Tony Gatli Latcho Drom (Jó utat!) című filmjét.**

Ha a mű Hollywoodban készült volna el, valószínűleg szírupos „gipsy road movie” lett volna belőle. De mivel európai, pontosabban francia stáb készítette, hét ember nyolc országon keresztül cipelte a kamerát, hogy létrejöjjön egy olyan alkotás, amely nem játék-, de nem is dokumentumfilm, és nincs cselekmény és párbeszéd, csak zene van és tánc, máryról jövő, megismételhetetlen. Ha nem ismernék az indiai, török, román, magyar, szlovák, francia és spanyol tájat, az ott élő emberek építészeti szokásait, nem is tudnánk, hogy éppen melyik ország cigányait látjuk.

Mert az otthontalanságuk, a fájdalmuk, a kitaszítottaságuk örök. És a szegénységük is. Kóborlásra kárhoztatott nomádjai ők a világnak, végigvándorolják mezítáblá Indiát, karjukon virágosárral Törökországot, kóberes szekérral Romániát, minálunk a MÁV helyi érdekűjét veszik igény-

be, tőlünk nyugatra pedig lóvontatta lakókocsiban vonulnak ismeretlen céljaik felé. A néző pedig csak nézi a gyönyörű diaporamikus képeket, engedi magát elvarázsolni az ősi dallamoktól, a vérpezsdítő táncától. Lehetőséget kapunk arra, hogy nyomon kövessük, miként változott zenéjük ritmusa, cizelláltsága a vándorlás stációi során: mindenütt úgy veték át a helyi kultúra sajátosságait, úgy illesztették sajátjukhoz, hogy a létrejött új csak gazdagabb lett, de nem veszített eredetiségéből. S a dal akár Ceausescu népsanyargató tetteiről, akár az auschwitzi pokolról szól, ugyanazt mondja: őket örök vesztesnek hozta a földre a fekete madár.

Száz perc varázslat után úgy állhatunk fel a székből, hogy rádöbbenünk: a mai civilizáció halálal ellensége a romáknak. Mert azt veszi el tőlük, ami az életük, a vándorlás lehetőségét. A magántulajdon börtönébe kerülnek az erdők, mezők, patakok és tavak, a cigányok hagyományos élőhelyei. A műben végig ott kísértenek a tágra nyitott, világba bámuló nagy fekete gyerekszemek, kérdést szegezve a nézőnek: azt akarod, hogy beolvadjunk? A választ nekünk, a többségnek kell megadni, lehetőleg annak tudatában, hogy mindannyian kevesebbek lennénk a misztikus, az életét állandó izzásban élő népcsoport nélkül.

Lukács Csaba ■

Cigánydalok spanyol módra

Fotó: Archiv

Oscar Junior nem csak kamaszoknak

Gyermekfilmesek díja

Kilenc ország gyermekei kapnak lehetőséget arra, hogy saját filmforgatókönyvüket a képernyőn is viszonlíthassák.

Ma délután a Tv1 gyermek-sávjában vetítik azt a díjkiosztó gálát, melyet június elején az olaszországi Trevisóban tartottak. Akár a felnőtt Oscar-díj átadásán, itt is van minden: szobrocska és rövid, meghatott köszönőbeszéd, a kollégák (gyerektársak) ujjongásától kísért gratulációk. És persze műsor, mellyel egymásnak kedveskednek a vendégek. A szlovákok aerobictáncot, a csehek a némafilmet parodizáló pantomimmel, a magyarok zenével jöttek: **Darvas Ferenc** zeneszerző (maga is több filmzene alkotója) a filmtörténetet ültette át muzsikára. A némafilm jellegzetese klimpírozása, az áradó amerikai érzelme után az olasz közönség lelkesen ismeri fel a nagy olasz filmek, például a Nyolc és fél dalamat.

A díjkiosztó gálát két showman vezeti: a **Manfio** fivérek, **Sergio** és **Francesco**. Amikor nem a gyerekközönséget szórakoztatják

a színpadon, akkor komoly televíziós rendezők, szerkesztők, az Oscar Junior kitalálói és atyamesterei. A TeleMontecarlo munkatársai, családi tévéstudiójukban születnek a művek. Szívük csücske az Oscar Junior, ezt mutatja, hogy mindenütt ott vannak, ahol a három napig Trevisóban ünneplő gyereksereg megfordul: ebédlőben, színházban, vetítésen, fogadáson.

Mesélik, legnagyobb örömük, amikor egy-egy kazetta megérkezik: izgatottan bontogatják, vajon mit találtak ki a gyerekek, mit küldtek a portugál, szlovén vagy lengyel televíziósok. Mert külföldi kollégáik éppoly elkötelezettek, mint a Manfio fivérek. A trevisói találkozáson éjszakákba nyúló beszélgetéseken próbálták ötleteket adni az Oscar Junior tökéletesítésére.

Kérdések azért bőven vannak: hogyan lehet kiszélesíteni a mozgalmat, mennyire lehet beleszólni a gyerekművekbe, hogyan dolgozik együtt profi filmes és amatőr gyerekszerző... És persze a pénz. Trévisó városa a magáénak érzi az Oscar Junior versenyt,

Kocsis György Don Quijote csatlósa lesz

Svejk a postán

Kocsis György a színpadon

Fotó: Kabáczy Szilárd

Nagyon nehéz manapság úgy bemenni Magyarországon egy postahivatalba, hogy az ajtóban ne a képmásával találkozzunk. Többszörös életnagyságú képe fogad bennünket az utcán, láthatjuk a televízióban és hallhatjuk a rádióban. A korábban csak megörögzött színházbajárók között ismert **Kocsis Györgyöt** „megcsinálta” a reklám, országosan közismert lett.

— Felismerik az utcán?

— Igen. Sőt! Egészen érdekes dolgok történnek velem. A múltkor két fiatalember jött oda hozzám autogramért. Egyikük kérte, adjam az aláírást, mert a gyerekek kedvence vagyok. Az is fantasztikus, ha színészként kér-

nek nagy ritkán autogramot, de hogy egy reklám miatt!

— Ön játszott más főszerepet is, például a **Svejkben, Székesfehérváron. Nem bántja, hogy közel tízezer színészkedés után mégiscsak egy reklám hozta meg az ismerettségét?**

— Nem bánt, de tény, szoktunk erről beszélgetni a kollégáimmal. Amikor a mi osztályunk 1986-ban végzett, már kevés volt a feladat. Alig van film, tévéjáték is csak elvétve akad. Végül is a reklámszerep is szerep.

— **Egy ilyen hirtelen jött óriási ismertség milyen irányba tereli pályafutását? Felfigyelték önműveire a rendezők is?**

— Nem hiszem, hogy ez így működne. Aki engem korábban ismert, ezután is azért

hív, amit tudok. De hála istennek, ellenkező irányba sem befolyásolta a munkámat, nem lett kevesebb a felkérés. Szerencsére szabadúszóként sem kell odamennem egy rendezőhöz munkáért. Éppen a minap hívott **Iglódi István**, akivel augusztus 21-től elkezdjük próbálni a **La Mancha lovagja** című musicalt. **Sancho Pansaként** léphetek majd színpadra a Nemzetiben.

— **Milyen volt az évada?**

— Hosszú és nehéz. A Vidám Színpadon játszottam egy új darabban, és több olyan szerepem is volt, ami tavalyról jött át erre az évadra. Szerepeltem még Fehérváron a Csókos asszonyban, Sopronban, Tatabányán a Zsuzsi kisasszonyban, és a Kakukkfészekben. Előfordult, hogy hét darabban is benne voltam. Ez meglehetősen sok munkát jelent. És van egy kedvencem is, a Tancórak idősebbeknek és haladóknak című Hrabal-mű adaptációja, amit magánvállalkozásban, Páb Színház elnevezéssel csak sörözőkben játszottunk. Július 1-jétől tíz alkalommal is fellépünk a darabbal a Király utca 50.-ben, a Könyves Házban. A közönség teljesen ingyen tekintheti meg játékunkat.

Máté G. Péter ■

könyvsarok

Csak november

Baka István: November angyala

November angyala a holtak angyala. Tetszhalálba merevedik a Természet, ám még előtte kineveli magából bódító illatú krizantémjait. November angyala fehér angyal, akár a gipsz, még a szeme is csak egy fehér gömb, pupilla nélküli, borzongató. November angyala a túlélők angyala, mert ha túl vagyunk az „ünneponon”, mielőtt a halál arat, mély megnyugvással tölt el az élet. Baka István e túlélés megnyugvásával invokálja ezt az angyalt legújabb verseskötetében. Mert „ha élni kell, a kő is énekel” — és a költő is énekel.

Íme, a majd' mindig borongós hangulatú Baka Istvánt is utolérte a vágy, hogy a világot kívülről, felülről, kegyelmi állapotba jutva lássa. Számvetés készülődik, számvetés az élettel, készülődés és perkedés az istennel, az istenért.

Baka István életművében sokszor helyezkedik más személység szerepébe, hogy a felvett szerepek mint metaforának költői mondandóját hangsúlyozza. (Lásd Döbling; Sztjepan Pehotnij testamentuma.) A November angyalában magát négy ciklusban, négy szerepben mutatja meg. Hány Jánosként csücsül a Getsemáne-kertben és a szekszárdi szőlődombok egyik mély szurdokának pincéjében, csücsül és poharazik, búcsúzik még egy pár nagyot mondván, esküdve magára a borra, a lopótökre, mi „maga a kék”. Baka másik személyiségválasztása Madách, a völgyben mélyen alvó Alsósztrégován. Búcsú szere-

lemtől, élettől a völgyben, ahol már „az Úr és Lucifer se játszik / feldöntöttek világosat, sötétet”, a sakkasztalon csak a király toporog, nézve a helyette-érette elhullott királynőt. Aztán olvashatjuk a költőt Yorick szerepében, ki visszatér még a sírból elmondani egy igazi jó viccet, noha tréfájára nem kíváncsi senki, mert manapság nem a szöveccs a jó vicc, hanem a cigánykerék. És végül a negyedik szerep Philoktétesz, kit megmárt ama kigyó, melytől a hős elviselhetlenül büdös lett, kit kitaszítottak, majd visszafogadtak az akhájok, mert az ocsmányul bűzlő Philoktétesz nélkül nem pusztulna el Trója. Magányos álházug, depressziós bolond, kitaszított muszáj-hős keresi mindenütt az istent, akit Baka István meg is talál e négy sorban. „Valaki vagy Te vagy csupán akármilyen / Sorvégre rímnem jól jöhetsz ugyan / De jobban élsz vírusban s a rákban / Mint a tehozad esdeklő imákbán.” Hogy aztán a következő négy sorban ellenpontozza is az iménti ítéletet: „S ha megtagadlak azzal adnék léte / Neked hát nem tagadlak s végre véged / Megszabadultam tőled mégis árvád / Vagyok Uram ki várva vár rád”.

Fura dolog nyár közepén novemberről írni, olvasni. Még furább nyár közepén tudni, hogy nem is olyan soká lesz megint november is. Aztán végül csak november lesz.

Baka István verseit a Jelenkor adta ki.

Sultz Sándor ■

MIT? HOL?

A Bukaresti Zeneakadémia professzora, Ion Ivan Roncea hárfaművész ad koncertet ma este 7 órától a Szentháromság tér 6. szám alatt.

*

Az ország egyik legszebb történelmi műemlékében, a diósgyőri várban kerül megrendezésre július 7—9. között a XVI.

Kalácsa Folkfesztivál. Fellép Ferenczy György és a Herfli Davidson, Hobo, a Zsarátnok, a Kalácsa, a Hegedűs együttes, a The Vital Spark (Skócia), a Yes-Zen-Sky (India, Franciaország, Hollandia, Ausztria), a Gereben együttes, John Kirkbridge (Skócia), Mark Dearbon (USA) és még sokan mások.